

Perquè és necessari un reglament de participació ciutadana: el cas de Figaró-Montmany

Com dur a terme la participació ciutadana? És necessari un reglament que la reguli? I si ho és, què cal tenir en compte en la seva elaboració?

Un Reglament de Participació Ciutadana és un text legal en el qual es regulen per una banda els drets i deures de ciutadans/es i associacions a la participació, i per l'altra els mecanismes i procediments per dur a terme aquesta participació.

Per tant, un reglament de participació ciutadana té sentit quan hi ha una voluntat de desenvolupar processos de presa de decisions que tinguin en compte la ciutadania. Però, hi pot haver participació sense un reglament? La resposta és que sí. Qualsevol govern pot iniciar un procés concret de participació sense que hi hagi un document específic que els reguli. Ara bé, si l'aposta per la participació és decidida i no només puntual, aleshores es fa necessari un instrument que estableixi formalment quin procediment s'ha de seguir i quins mecanismes existeixen per poder dur a terme iniciatives concretes de participació. És a dir cal fer explícit i transparent un marc global en el qual es desenvolupi qualsevol procés concret.

Així doncs, la importància d'un reglament d'aquest tipus no recau tant en el reconeixement de drets i deures de ciutadans/es i associacions, que òbviament també és necessari, com en la formalització de processos i mecanismes. Mitjançant aquesta formalització s'aconsegueixen dos grans objectius: d'una banda es fa transparent qualsevol iniciativa de participació, doncs no es desenvoluparà segons cregui oportú el govern en qüestió sinó tal i com s'hagi acordat en el reglament; i de l'altra s'aconsegueix difondre entre els ciutadans/es quins són els mecanismes existents i com es poden activar, educant així a la ciutadania en matèria de participació.

Decidits a implantar una nova manera de prendre decisions a Figaró-Montmany (petit municipi ubicat a Catalunya), vam veure la necessitat de fer la explícita en el nostre propi reglament. El primer plantejament que vam adoptar va ser el de la necessitat de la participació en el propi contingut del reglament. Es tractava d'un document que havia de marcar les pautes per la participació al municipi, i no tenia sentit redactar-lo únicament des de l'equip de govern, ja que per legitimar qualsevol procés de participació és fonamental que hi hagi un acord polític i social. Així doncs, vam sotmetre el reglament a debat amb la ciutadania, les associacions i la resta de formacions polítiques pe tal d'arribar a un consens. Això, a més, va permetre una gran difusió del mateix, doncs tots els ciutadans/es van rebre a casa seva un tríptic informatiu i una primera proposta per iniciar el debat. La implicació de gran part de la ciutadania i dels agents polítics i socials va acabar de contribuir a què pràcticament tothom conegués què és un reglament de participació i quins eren els diferents processos i mecanismes que es debatien,

de tal manera que un cop consensuat un text definitiu, gran part de la població coneixia el funcionament d'una sèrie de mecanismes dels quals mai n'havien sentit a parlar.

En la concreció d'aquest marc global que havia d'establir el reglament, un dels principals criteris que creïem que calia tenir presents era precisament el de fomentar la neutralitat i el consens en qualsevol dels processos concrets de participació. Per això en un dels articles del reglament es va crear una Comissió Permanent de Participació Ciutadana formada per representants de tots els partits polítics i representants de les entitats i la ciutadania escollits democràticament. La funció d'aquesta comissió no és altra que coordinar la participació: decidir quin mecanisme s'utilitza en cada cas, quins continguts es debaten, com es desenvolupa el procés i com se'n fa la difusió. Aquesta comissió juga un rol molt important en la decisió de què és el que es sotmet a participació i com s'hi sotmet. És a dir que la decisió de quan i amb què cal participar no es deixa en mans d'un govern que ho pugui fer de forma instrumental sinó que es trasllada a un òrgan plural i participatiu. Ara bé, la creació d'un òrgan d'aquest tipus també pot presentar alguns problemes, doncs cal una clara regulació de la seva constitució per evitar que pugui estar àmpliament controlat per un determinat color polític, fet que pot succeir donada l'habitual superposició entre els partits polítics i part del teixit associatiu.

L'altre decisió important que calia prendre era quins mecanismes concrets es reconeixien en el reglament. No existeixen formules màgiques i els mecanismes poden ser extremadament flexibles, variables i innovadors en funció del lloc i del moment. És per això que vam optar per reconèixer tres mecanismes però deixant oberta la possibilitat a nous mecanismes en funció de cada cas. Els mecanismes que s'hi reconeixen són: el Consell del Poble (convocatòria oberta a tota la ciutadania), els Nuclis d'Intervenció Participativa (de selecció aleatòria de participants), i les Consultes Populars (referèndums). El fet de sotmetre a debat el reglament va permetre que tothom conegués els avantatges i inconvenients de cadascun d'aquests mecanismes.

Així és com vam iniciar la participació ciutadana a Figaró-Montmany, fixant unes bases de partida mitjançant un reglament. Ara bé, cada municipi i cada regió és diferent i per tant ha de desenvolupar, conjuntament amb la seva ciutadania, un reglament adequat a les seves característiques.

Marc Parés

Regidor de Medi ambient i participació a l'Ajuntament de Figaró-Montmany

Aquest article s'emmarca en el procés de redacció de la futura normativa de participació ciutadana del Consell Insular de Menorca que es va iniciar el passat mes de juny. Tota la informació relativa al procés la trobareu a la pàgina web www.cime.es/participacio. També us podeu posar en contacte amb l'equip tècnic que coordina en procés via e-mail participacio.ciudadana@cime.es o bé telefonant al 902 35 60 50 (extensió 400 o 344)

NOTA: article publicat a Última Hora de Menorca, el 5 de febrer de 2004 i a Diari de Menorca, el 9 de febrer de 2004